

Horváth Magda (1914–2005)

Rendhagyó emlékezés következik most *Horváth Magdáról*, olyan, amelynek minden sorát Magda írta egy szerkesztői felkérésre még 1988-ban. A történet úgy kezdődött, hogy *Gerő Gyula*, a *Könyvtáros*, majd később a *Könyvtári Levelező/lap* főszerkesztője (akkor már nyugdíjas-ként), a Könyvtártudományi és Módszertani Központban egy leendő könyvtáros *Ki kicsoda?*, ill. életrajzi lexikon reményében kérdéseket tett fel a hazai könyvtári élet ismert, meghatározó, személyiségeinek, főként már nyugalomba vonultaknak. A kérdőpontokra Horváth Magda szépen, tárgyilagosan (csak néha-néha téve szubjektív megjegyzéseket), a szerkesztő kérésének megfelelően egyes szám harmadik személyben megírta a választ, azaz úgy rajzolta

meg saját pályaképét, mint ha lexikoncikként egy másik emberről szolt volna. Mivel a tervezett kiadványok megvalósítására a szakmai akarat hiányában nem került sor, ez a három gépelt oldalnyi önéletrajz, a többivel együtt megmaradt valamiféle kis életrajzi adattárnak, amely az érdeklődők – főhatóságok, kutatók – alkalmi tájékoztatását segítette. Sajnos, legtöbbször immár – a mostanihoz hasonlóan – nekrológ megírásához. Horváth Magda halálának hírére így kerültek elő a következő sorok – ennek a nagyon szép asszonynak a fényképével együtt – *Gerő Gyula* egyik dossziéjából, s így ismerhetik meg olvasóink is.

(A szerk.)

Dr. Horváth Mária Magdolna (írói név: Horváth Magda) született Munkácson, Bereg Vármegyében, 1914. augusztus 7-én, Horváth Mihály¹ unokájaként. A középiskolát a Gödöllői Premontrei Gimnáziumban végezte, utána a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán német-francia, művészettörténet szakot hallgat. Egyetemi tanulmányait 1937-ben doktorátussal fejezte be. A doktori disszertáció címe: A török veszedelem a német közvéleményben (tárgya: Magyarország a kereszténység védőbástyája a XVI. századi német röplapok stb. jórészt az OSZK Apponyi gyűjteménye alapján).

1936. szeptember 1-jén kezdett el dolgozni, Fitz József igazgatósága alatt az Országos Széchényi Könyvtárban, ahová Halász Gábor vezette be. Nagy idők voltak ezek, mert ekkor kezdődött meg Fitz József és Goriupp Alisz vezetésével (ez utóbbi minden nap este 8-ig bent dolgozott; nem lévén családja, a könyvtárat fogadta családjául) a nagy alakú müncheni katalóguscédularendszerről az áttérés a nemzetközi szabványos méretű katalóguscédulákra és az Egyetemes Tizedes Osztályozásra. Napi 90 db volt a futószalag [norma], egy-egy katalógizálóra 30–30 feldolgozás jutott, részben rekatalógizálás, részben az új anyag feldolgozása. Megjegyzendő, hogy a könyvtár dolgozóinak létszáma 60 fő volt. Maga Halász Gábor mászkált az olvasóterem galériáin az olvasótermi szabadpolcos anyagot rendezve, s Kniezsa István² adott a nyelvész olvasóknak „szakszerű” referenciákat.

1936-tól egy évig díjtalan gyakornokként dolgozott, de boldog volt, hogy ott lehetett, majd 1937–38-ban részt vett az Országos Széchényi Könyvtárban a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok tanfolyamán.

1937-ben elnyerte az 50 pengős Horthy-öszöntődíjat, mivel akkorra már az ÁDOB (Állástalan Diplomások Országos Bizottsága) által nyújtott 80 pengő is elfogyott. 1937-ben férj-hez ment kollégájához, Makkai Lászlóhoz³, s ezért (mivel az időkét összeférhetetlennek tartották, hogy

férj-feleség egy munkahelyen dolgozzék) átkerült a Pasteiner Iván vezette Országos Könyvforralmi és Bibliográfiai Központ Központi Címjegyzékéhez. Pasteiner Iván rögtön fel is emelte a fizetését havi 100 pengőre a saját keresetéből, mondván, hogy ő havi 50 pengőért nem dolgoztat embert. Rövid ideig dolgozott még ugyanabban az épületben, az Egyetemi Könyvtárban mint címleíró. 1940 őszén elköltözött Kolozsvárra, ahol nem vállalt állást, mert két gyermekét nevelte. 1946–1950-ig a Református Egyetemes Konvent munkatársa (mindenes) volt a Konventi Misszió Munkaközösségénél, apósa Makkai Sándor⁴ vezetése alatt. A „mindenes” kifejezés azért illik ide, mert a gépirástól a folyóiratok, könyvek csomagolásától egészen a jeles külföldi egyházi személyiségek, mint pl. Eduard Thurneysen, Walther Lüthi, Hans Hookendijk, Karl Barth mellett segédkezett a tolmácsolásban, az idegenvezetésben.

1951–52-ig ideiglenes könyvtárosi megbízást kapott a Levéltárak Országos Központjában, majd az Országos Levéltár Könyvtárában Bogdán István mellett. 1952 szeptemberétől 1958 decemberéig a Kondor Imre vezette és az általa újjászervezett Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárában dolgozott katalógusszerkesztőként. Ezek is nagy idők voltak!

1959. január 1-jétől 1972. december 31-ig a Könyvtártudományi és Módszertani Központban dolgozott, először a Tudományos és Szakkönyvtárak Módszertani Csoportja vezetőjeként (1 beosztottal), majd, amikor a csoport önálló osztállyá alakult Szentmihályi János osztályvezetősége idejében. mint tudományos főmunkatárs A csoport 1959 decemberében megrendezte a Szegedi Egyetemi Könyvtári Konferenciát, ami Sebestyén Géza, a KMK akkori vezetője óriási erőfeszítésével országos jelentőségű volt, ill. lehetett volna, de mint annyi más színvonalas szakmai kezdeményezés, ez is visszhang és folytatás, eredmény nélkül maradt. A másik fontos rendezvény, amiben részt vett, a Gödöllői Országos Bibliográfiai

munkaértekezlet volt 1961 szeptemberében. 1962–68 között a Könyvtártudományi Szakkönyvtár vezetője volt, majd 1969–1972 végéig (nyugdíjba meneteléig) a Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. [KDSZ] Referáló lap c. negyedéves periodikumot szerkesztette.

Nyugdíjba vonulása korántsem volt „nyugdíjas” állapot. Igen sok szakmai megbízást kapott: referátumokat készített a KDSZ-be, fordításokat és tömörítvényeket a Könyvtári Figyelőbe. Igen jól segítettek a szakmai továbbtanulását a fontos fordítani valók is (így pl. az Országos Pedagógiai Könyvtárnak készített, igen egzakt ERIC-féle tézaurusz leírása, magyarázata, ill. útmutatójának fordítása). 1975-ben lefordította az 1974-ben megjelent nemzetközi jelentőségű ISBD/M International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications c. IFLA-kiadványt. Elkészítette az Új Könyvek 1965–76. évi 12 éves kumulált tárgyszójegyzékét. Kövendi Dénessel társszerzőként elkészítette a Könyvtári és tájékoztatási tárgyszójegyzék c. tézaurusz-tervezetet.

1975-től a mai napig [1988-ig] ideiglenes nyugdíjas megbízással szerkeszti az OSZK Könyvek Központi Katalógusa osztályán a Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek, Országos gyarapodási jegyzék c., évente kétszer megjelenő periodikus kiadványt és két-két ötéves összesített mutatóját.

Kb. tíz éven át tanította a katalogizálást a KMK középfokú tanfolyamain és az OOKDK levelező képzésén.

Az OKDT katalogizálási bizottságának titkára volt 1959–1962 között, előbb Sebestyén Géza, majd Domanovszky Ákos elnöklete alatt. Az 1961 októberében tartott Párizsi Nemzetközi Katalogizálási Konferencia után kialakult új helyzetben az akkori hazai szabványbizottság titkáráként vett részt. (A bizottság tagjai: Goriupp Alisz, Sebestyén Géza, Moravek Endre, Szász Károly, Domanovszky Ákos, az elnök Lázár Péter). A párizsi ajánlásokat lefordította a Könyvtári Figyelő számára (KF, 1962. 2. sz.

2-8. p.)

Meghívott tagja volt az MSZ 3242/1-78 Bibliográfiai leírás. Könyvek c. szabvány előkészítő bizottságnak.

Publikációk:

A török veszedelem a német közvéleményben / Horváth Magda. – Budapest : Egyetemi Nyomda, 1937. – 108 p. – (Minerva könyvtár ; 112.) Dissz.

A magyar könyvgyűjtő kézikönyve : magyar könyvritkaságok és kézikönyvek 1888-1938 közt elért árainak jegyzéke / Makkai László, M. Horváth Magda. – Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum, 1939. – 232 p.– (Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai ; 9.)

A címleírás alapjai / Horváth Magda. – Budapest : OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1961. – 303 p. – (A könyv-tárosképzés füzetei. Középfok). (Új könyvtári füzetek ; 2.)

A könyvtári feldolgozó munka a tanítóképző intézetek számára, 1., A katalogizálás alapjai /Horváth Magda. – Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. – 316 p. – Az előbbinek a párizsi alapelvek alapján történt átdolgozása

Együttműködés, központosítás vagy hálózat az egyetemi könyvtárak szervezetében : szakirodalmi szemle / összeáll. Horváth Magda. – Budapest : OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1959. – 92 p. (Külföldi könyvtári szakirodalom ; 3.)

Tárgyszójegyzék és tárgymutató az Új Könyvek 1965–1976. évfolyamaihoz / összeáll. Horváth Magda. – Budapest : OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1980. – 770 p.

ISBD/M : a könyvek nemzetközi szabványos bibliográfiai leírása / IFLA ; ford. Horváth Magda. – Budapest : OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1977. – 62 p.

Könyvtári és tájékoztatási tárgyszójegyzék: tézaurusz-tervezet / Horváth Magda, Kövendi Dénes. – Buda-

pest : OSZK Könyvtartudományi és Módszertani Központ, 1976. – XVIII, 187 p.

A címleírási szabvány módosításának irányelvei / Horváth Magda IN: Könyvtári Figyelő 1964. 3-4. Sz. 176-182. P.

Használta a H.M. vagy a HM rövidítéseket. 1986-ban Szabó Ervin emlékérmét kapott.

Horváth Magda
Budapest, 1988. szeptember 15.

Jegyzetek

1 Horváth Mihály (1809–1878) a magyar történetírás kiemelkedő alakja. 1849-ben Szemere Bertalan kormányában vallás- és közoktatásügyi miniszter volt, a szabadságharc bukása után száműzetésbe kényszerült. 1867-ben tért vissza Magyarországra. A Magyar Történelmi Társulat elnöke, Rudolf trónörökös történelemtanára, 1869-től haláláig a Deák-párt országgyűlési képviselője, az MTA tagja.

2. Kniezsa István (1898–1965) nyelvész, szlavista.

3 Makkai László (1914-1989) történész.

4 Makkai Sándor (1890–1951) ref. püspök, történelmi munkák szerzője

(A fénykép 1973. júniusában készült. – A szerk.)

ITTHON VANNAK A SÁROSPATAKI KÖNYVEK

Hosszú évek folyamatos egyeztetései és diplomáciai tárgyalásai után visszakaptuk a II. világháború során a Sárospataki Református Kollégium Könyvtárából elhurcolt, s azóta a nyizsnij-novgorodi Állami Lenin Könyvtárban őrzött könyveket.

Az 1531-ben alapított sárospataki, egyházi tulajdonban lévő könyvtár gyűjteményében felbecsülhetetlen értékű darabok találhatóak, kódextöredékek, ősnymtatványok és unikális kiadványok a teológia, a filozófia és a természettudományok köréből. A könyvtár gyűjteménye a 17. századra már az ország egyik leghíresebb könyvgyűjteménye volt. A két világháború között százezer körüli, mára 500 ezret meghaladó kötetet tartalmaz a könyvtár gyűjteménye.

A II. világháború előtt a gyűjtemény legértékesebb részét biztonsági okokból a Nemzeti Bank

szélféjében helyezték el, s tisztázatlan körülmények között került a gorkiji (Nyizsnij-Novgorod régebbi neve) Művészeti Múzeumba.

Az előzetes tárgyalások során 135 (más forrás szerint: 136) kötetet azonosítottak a kutatók (96 latin, 33 magyar és 6 német nyelvű, többségében imádságoskönyveket és 22 ősnymtatványt).

A könyvekkel teli ládákat először az Országos Széchényi Könyvtárba szállították, ahol elvégezték a kötetek állapotfelmérését. Az érdeklődő nagyközönség a Magyar Nemzeti Múzeumban nézheti meg a könyveket 2006. március 1-je és június között.

A kiállítás bezárása után a gyűjtemény visszakerül jogos tulajdonosához, a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárába.

(http://www.kultura.hu/nkom/news/D999_news_66487.html)